20064 - Çocukların hakları

Soru

Erkek üzerinde hanımının ve çocuklarının her birinin hakları nelerdir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

1- Zevcenin hakları: (10680) nolu sorunun cevabında ayrıntılarıyla açıklamıştık.

2- Çocukların hakları:

Allah çocukların baba üzerinde haklarını belirlediği gibi babanın da çocuğu üzerinde ki haklarını belirlemiştir.

İbn-i Ömer(r.a.): "Allah onları ebrar olarak adlandırmıştır. Çünkü onlar babalara ve çocuklara ihsanda bulunmuşlardır. Babanın senin üzerinde bir hakkı vardır. Aynı şekilde çocuğunun da senin üzerinde bir hakkı vardır." el-Edebul-Müfred" (94)

Allah Resulü-sallallahu aleyhi ve selem- Abdullah bin Ömer hadisinde: "…Kuşkusuz çocuğunun senin üzerinde hakkı vardır" Muslim, (1159)

Babalar üzerinde çocukların hakları çocuk doğmadan önce olan haklarından:

1-Salih bir eşin seçimidir ki anne Salih olsun:

Ebu Hureyre(r.a.)dan Peygamber-sallallahu aleyhi ve selem-şunu belirtti: "kadın dört durumu için nikahlanır: Malı için, soyu için, güzelliği için ve dini için. Dini olanı seçerek galip ol ki ellerin dert görmesin" Buhari(4802) ve Muslim(1466) hadislerinde rivayet etti.

Şeyh Abdulğani ed-Dehlevi şunu belirtir: kadınlardan din ve Salih olanları ve şerefli soyları olanları

seçin. Kadın zina çocuklarından olmasın. Çünkü bu rezalet çocuklarına da uzanabilir. Allah şöyle buyurmaktadır: “Zina eden erkek, zina eden veya müşrik olan bir kadından başkası ile evlenmez; zina eden kadınla da ancak zina eden veya müşrik olan erkek evlenir. Bu (hüküm ve zina), mü’minlere haram kılınmıştır” (en-Nûr, 3) burada aslında uyumlulukta yeterli olmayı emretti ve namussuzluğun takip etmemesini belirtti. “Şerh Sünen İbn-i Maceh, (141,1)

Doğumdan sonra ki haklar:

1-Doğumdan sonra çocuğun ovalamak sünnettir.

Enes bin Malik(r.a.) dedi: Ebu Talha’nın oğlu hastaydı ve Ebu Talha çıktı yanına varıncaya kadar çocuk öldü. Ebu Talha geldiğinde: Oğlum ne yaptı? Ummü Suleym: eskisinden daha sakindi. Ona akşam yemeğini verdim. Yemeğini yedi. Bundan sonra olanlar oldu. Sözünü bitirdi ve çocuğu defnedin dedi. Ebu Talha sabahlayınca AllahResulü-sallallahu aleyhi ve selem-e geldi ve durumu bildirdi. Sordu: dün gece birleştiniz mi? Evet, dedi. Ey Allah’ım! Bu ikisine bereket ver, diye dua etti. Bir oğlu oldu. Ebu Talha bana: Ona iyi bak, ta ki Peygamber sallallahu aleyhi ve seleme götüresin. Peygamber’e sallallahu aleyhi ve seleme gönderdi ve yanına da birkaç hurma koymuştu. Peygamber: yanında bir şey var mı? diye sordu.Evet, var dedi. Ondan birini aldı ve ezerek çocuğun ağzında ovaladı. Abdullah adını koydu.” Buhari(5153) ve Muslim(2144)hadiste rivayet etti.

en-Nevevi şunu belirtir:

Âlimler doğduktan sonra çocuğun ağzını hurma ile ovalamayı mubah görürler. Eğer bunu bulamazlarsa ona yakın bir tatlı türü verilebilir. Önce ezilir ve ağızda yutulabilecek şekilde ovalanır ki yutabilsin. Bu şekilde midesine ondan bir şey girebilsin.

“Sahih-i Muslim üzerine en-Nevevi Şerhi” (122-123/14)

2-Çocuğu Abdullah, Abdurrahman gibi güzel isimlerle adlandırmak.

Nafi’den o da, İbn-i Ömer’den dedi: Allah Resulü -sallallahu aleyhi ve selem- dedi: “Allah’a en sevimli isimleriniz Abdullah ve Abdurrahman’dır.” Muslim(2132) hadiste rivayet etti.

Çocuğun Peygamber adlarıyla adlanması ise hoştur:

Enes bin Malik(ra.a)den: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve selem şöyle buyurdu: “Bu gece bir çocuğum oldu ve babam İbarhim’in adını koydum.” Muslim(2315) hadiste rivayet etti.

Yedinci gününde de adının konulması müstehaptır, geçen hadise göre doğduğu günde de adı konabilir.

Sumretu bin Cundub Allah Resulü –sallallahu aleyhi ve selem- şöyle buyurdu: her çocuk akika kurbanının rehinesidir, onun yerine yedinci günü kesilir ve traş edilir sonra adı konur.” Ebu Davud(2838) hadiste rivayet etti. Şeyh el-Elbani ise “Sahihul-Cami”(4541) de onun sahih olduğunu belirtti.

İbn-i Kayyim şunu belirtir:

Ad koymak adlanması istenen durumu gerçeği ile tanımlamaktır. Çünkü bu, var olduğunda vardır. Ondan önce bilinmeyen bir addır. Olmayan bir şeyin tanımının yapılması da doğru değildir. Var olduğu anda tanımlanması ise caizdir. Tanımlamanın üç gün ertelenmesi veya akika kurbanın kesim günü(yedinci gün)üne ertelenmesi caizdir. Akika’dan önce de olabilir. Bu konu geniştir.” Tuhfetul-Mevdud” sayfa 111.

3- Aynı şekilde yedinci günü saçının kesilmesi ve ağırlığınca gümüş verilmesi sünnettir.

Ali bin Ebi Talib (r.a.)dan: “Allah Resulü-sallallahu aleyhi ve selem- Hasan için bir koç kesti. Ve buyurdu: ey Fatıma! Saçını kes ve ağırılığınca gümüş sadaka ver. Onu tarttım ve bir dirhem veya birkaç dirhemdi.” Tirmizi (1519) hadiste rivayet etmiştir. el-Elbani ise “sahihut-Tirmizi” de (1226) hasen olduğunu belirtmiştir.

4-Geçen hadiste belirtildiği gibi akika babası için de müstehaptır. “Her çocuk akika kurbanına rehin alınmıştır.”

Erkek için iki koç kız için bir koç kurban edilir:

Aişe(r.a.)dan Allah Resulü sallallahu aleyhi ve selem’in: “Onlara erkek için iki yeterli koç ve kız için

de bir koç kesmelerini emretti.”

Et-Tirmizi(1513) ve Tirmizi Sahihi (1221) ve Ebu Davud(2834)ve en-Nesai (4212) ve İbn-i Maceh(3163)hadislerde rivayet etmiştir.

5-Sünnet olma:

Ebu Hureyre(r.a.)dan: Allah Resulü-sallallahu aleyhi ve selem- şöyle buyurdu: fıtrat beştir veya beş durum fıtrattandır: sünnet olmak, koltuk altını almak, tırnakları kesmek, bıyığı kısaltmak” Buhari(5550) ve Müslim(257) hadiste rivayet etti.

Terbiyede ki haklar:

Abdullah (r.a.) Allah Resulü-sallallahu aleyhi ve selem- şöyle buyurdu: “Hepiniz çobansınız ve sürünüzden sorumlusunuz. İmam insanların yöneticisidir, onlardan sorumludur. Erkek ev halkının reisidir onlardan sorumludur. Kadın kocasının ve çocuklarının çobanıdır ve onlardan sorumludur. Köle efendinsin malının bekçisidir ve ondan sorumludur. Hepinizin çoban olduğunu sakın unutmayın. Hepiniz de sürünüzden sorumlusunuz.” Buhari (2416) ve Muslim(1829) hadiste rivayet etti.

Babalara düşen çocuklarını dini görevlerde ve diğer şeraitin sevdiği durumlarda, dünya işlerini düzene koymada yönlendirmeye dikkat etmesidir.

Baba çocuklarını en önemliden önemliye doğru eğitmeye başlar. Şirkten ve bidatlerden arınmış doğru inancı eğitmekle başlar. Sonra özellikle namaz gibi ibadetlerden başlar ve onlara öğretir ve güzel ahlak, övülen adab, her fazilet ve hayır üzerine eğitir.

Allah şöyle buyurmaktadır: “Lokman, oğluna öğüt vererek: Evladım! Allah'a ortak koşma! Doğrusu şirk, büyük bir küfürdür, demişti.” (Loqman,13)

Abdulmelik bin er-Rebi’den o da babasından o da dedesinden Allah Resulü-sallallahu aleyhi ve selem- şöyle buyurdu: “Çocuğu yedi yaşında iken namaza alıştırın, on yaşına bastığında ise namaz için vurun.”

Her baba ve anne oğlanlarını ve kızlarını güzel ahlak ve yüce adabı öğretmeleri gerekir. İster bu Allah ile olan edebinde veya peygamberi Allah Resulü sallallahu aleyhi ve selem veya Kur'an-ları ve ümmetleri için edeblerinde, kendileri üzerinde hakkı olan herkese karşı edeblerinde güzel olmaları gerekir. Biribirine karıştıkları, arkadaşları ve komşuları ile kötü ilişkide bulunmamalıdır.

en-Nevevi şunu belirtir:

Babaya düşen çocuğunu tedib etmeli ve dini vazifelerde kendine lazım olacakları öğretmelidir. Bu eğitim babanın ve diğer velilerin üzerine akil-baliğ olmayan erkek ve kız çocukları için farzdır. Buna Şafii ve ashabı delil getirirler. Şafii ve ashabı şunu belirtir: baba yoksa annelere de bu tür eğitimi vermeleri gerekir. Çünkü eğitim babından bu konuda bir giriş kapı vardır. Çocuğun malından bu eğitim ücreti karşılanır. Malı yoksa kim nafakasını temin ediyorsa o üstlenir. Çünkü onun buna ihtiyacı vardır. Vallahu A'lem.

Sahih-i Muslim üzerine en-Nevevi Şerhi, 44/8

Onları yemede, içmede, giyimde, uykuda, evden çıkışta ve girişte, aletlere binişte ve bütün işlerinde adab üzerine eğitmelidirler. Onlara fedakârlık, iysar, kurtarma, cömertlik ve heybet gibi övülen yiğitlik sıfatlarını da yerleştirmelidir. Korkaklık, cimrilik, kişiliksizlik, cömertlik yolunda engellemek vb. kötü sıfatlardan da uzaklaştırmalıdır.

el-Munavi şunu belirtir: "Aynı şekilde anne-babanın üzerinde hakları olduğu gibi çocuğunun da üzerinde hakları vardır. Yani çok hakları vardır. Farz olan görevleri onlara öğretmek, İslam adabı üzerine onları eğitmek, ister hediye, yada vakıf veya bağış gibi verdiklerinde aralarında adaletle davranmak, eğer tercihini özürsüz tercih etmişse bazı alimlere göre bu batıldır, bazılarına göre de mekruhtur.

Faydul-Qadir, 574/2

Hâsılı o ki ateşe onları yaklaştıracak her şeyden kızlarını ve oğlanlarını korumalıdır. Allah şöyle buyurmaktadır: "(Baksanıza) ey iman (edip tasdik) edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlardan ve (kibrit) taşlardan oluşan ateşten koruyun (amelleri birbirinize öğretin). Onun başında, acımasız,

güçlü, Allah 'ın kendilerine buyurduğuna karşı gelmeyen ve emredildiklerini yapan melekler vardır.” (et-Tahrim, 6)

el-Kurtubi şunu belirtir:

Buna binaen Hasan bu ayeti şu sözle açıklar: “onlara emreder ve yasaklar” bazı âlimler ise: şunu deyince: kendinizi koruyun sözüne çocuklar da girer. Çünkü çocuk ondan bir parçadır. Aynı şekilde şu ayetin içine de girer: “ne de kendi başınıza evinizde yemeniz” burada diğer akrabaları tek başına zikretmemiştir. Ona helali ve haramı öğretir, kötülüklerden ve günahlardan ve diğer ahkâmdan ise sakındırır.

el-Kurtubi Tefsiri, 194–195/18

Nafaka:

İşte babanın çocuklarına karşı görevleri bunlardır. Bunlarda noksanlık ve zayi etme durumu caiz değildir. Bilakis bunu en güzel bir biçimde yerine getirmelidir.

Abdullah bin Amr(r.a.) dedi: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve selem buyurdu: “bakmakla yükümlü olduklarını zayi eden kişiye günah olarak bu yeter” Ebu Davud(1692) rivayet etti, Şeyh el-Elbani “Sahihul-Cami”de (4481) bunun hasen olduğunu belirtti.

Aynı şekilde en büyük ve yüce haklardan biri de özellikle kız çocuğunu güzel bir terbiye vermek ve yetiştirmektir. Allah Resulü sallallahu aleyhi ve selem bu Salih ameli yapmaya teşvik etmiştir.

Peygamber Hanımı Aişe(r.a.)dan: yanıma bir kadın ve beraberinde iki kızla geldi. Benden bir şeyler istedi. Yanımda hurmadan başka bir şey yoktu ve onları ona verdim. Onu kızları arasında bölüştürdü. Sonra kalkıp gitti. Allah Resulü girdi ve ona bunu anlattım. Buyurdu: kim bu kızların velisi olur ve onlara ihsanda bulunursa onlar onun için ateşe girmeye perde olurlar.”

Buhari (5649) ve Müslim (2629) rivayet etti.

Aynı biçimde önemli işlerden biri de: çocuklar arasında adaleti gerçekleştirecek bir yetiştirmeyle çocukların haklarını vermektir. Bu hakka Peygamber sallallahu aleyhi ve selem sahih hadiste şöyle

işaret etmiştir: Allah’tan takva yolunu tutun, çocuklarınız arasında adaletli olun.” Buhari (2447) ve Müslim (1623) rivayet etti. Kadınları erkeklere tercih etmek caiz değildir. Aynı biçimde erkekleri kızlara tercih etmek caiz olmaz. Eğer baba bu yanlışa düşer ve çocukları arasında tercih yaparsa onlar arasında adaletli davranmamıştır. Bunun birçok fesadı vardır, onlardan:

Bunun zararı babanın kendisine olur. Çocuklar yasaklanan ve haram edilen ona karşı kin ve nefretle yetişirler. Peygamber sallallahu aleyhi ve selem bu anlama işaret eden hadisi Muslim (1623) rivayet etti. Numan’ın babasına: İhsanda sana eşit davranmalarını sever misin? Evet, dedi. Yani: eğer sana ihsanda eşit davranmalarını istiyorsan onlara verdiklerinde adaletli davran demektir.

Onlardan biri de kardeşler arasında biri birlerine olan nefretleri ve düşmanlık ve buğz ateşini aralarında ekmektir.

Allah en iyi bilendir.